

॥प्रथमः प्रश्नः॥

॥तैत्तिरीयसंहितायां तृतीयकाण्डे प्रथमः प्रश्नः॥

प्रजापतिरकामयत प्रजाः सृजेयेति स तपोऽतप्यत् स
सुर्पानंसृजत् सोऽकामयत प्रजाः सृजेयेति स द्वितीयंमतप्यत् स
वया इस्यसृजत् सोऽकामयत प्रजाः सृजेयेति स तृतीयंमतप्यत् स
स एतं दीक्षितवादमंपश्यत्तमंवदत्ततो वै स प्रजा असृजत्
यत्तपस्त्वा दीक्षितवादं वदति प्रजा एव तद्यजमानः (१)

सृजते यद्वै दीक्षितोऽमेध्यं पश्यत्यपास्मादीक्षा क्रामति
नीलंमस्य हरे व्यैत्यबद्धं मनो दुरिक्रुं चक्षुः सूर्यो ज्योतिषाङ् श्रेष्ठो
दीक्षे मा मा हासीरित्याहु नास्मा दीक्षाऽपं क्रामति नास्य नीलं न
हरे व्यैति यद्वै दीक्षितमंभिवर्घति दिव्या आपोऽशान्ता ओजो
बलं दीक्षां (२)

तपोऽस्य निर्बन्ध्युन्दतीर्बलं धृत्तौजो धत्त बलं धत्त मा मै
दीक्षां मा तपो निर्वधिष्टेत्याहृतदेव सर्वमात्मन्धत्ते नास्यौजो बलं
न दीक्षां न तपो निर्बन्ध्यग्निर्वै दीक्षितस्य देवता सोऽस्मादेतरहि
तिर इव यरहि याति तर्मीश्वरः रक्षा इसि हन्तोर्- (३)

भद्रादभि श्रेयः प्रेहि बृहस्पतिः पुरण्ता ते अस्त्वित्याहु ब्रह्म
वै देवानां बृहस्पतिस्तमेवान्वारभते स एन् एन् सं पारयत्येदमंगन्म
देवयजनं पृथिव्या इत्याहु देवयजन् ह्येष पृथिव्या आगच्छति यो

यजते विश्वे देवा यदजुषन्त् पूर्वं इत्याहु विश्वे ह्येतदेवा जोषयन्ते
यद्वाह्युणा क्रैख्यामाभ्यां यजुषा सुन्तरन्त् इत्याहरख्यामाभ्याः ह्येष
यजुषा सुन्तरति यो यजते रायस्पोषेण समिषा मद्मेत्याहु ॥५॥
शिष्मेवैतामा शास्ते॥ (४)

यजमानो दीक्षा॒ हन्तो॑ब्रह्माश्चतुर्वि॒शतिश्च॥ ४॥ [१]

एष ते गायत्रो भाग इति मे सोमाय ब्रूतादेष ते त्रैष्टुभो
जागतो भाग इति मे सोमाय ब्रूताच्छन्दोमानाः साम्राज्यं गच्छेति
मे सोमाय ब्रूताद्यो वै सोमः राजानः साम्राज्यं लोकं गंभयित्वा
क्रीणाति गच्छेति स्वानाः साम्राज्यं छन्दा॑सि खलु वै सोमस्य
राज्ञः साम्राज्यो लोकः पुरस्ताथसोमस्य क्रुयादेवमभि मन्त्रयेत्
साम्राज्यमेवै- (५)

नं लोकं गंभयित्वा क्रीणाति गच्छेति स्वानाः साम्राज्यं यो
वै तानूनप्रस्य प्रतिष्ठां वेद प्रत्येव तिष्ठति ब्रह्मवादिनो वदन्ति
न प्राशन्ति न जुहूत्यथ क्वं तानूनप्रति प्रति तिष्ठतीति प्रजापतौ
मनसीति ब्रूयात् त्रिरवं जिग्नेत्प्रजापतौ त्वा मनसि जुहोमीत्येषा
वै तानूनप्रस्य प्रतिष्ठा य एवं वेद प्रत्येव तिष्ठति यो (६)

वा अध्वर्योः प्रतिष्ठां वेद प्रत्येव तिष्ठति यतो मन्येतानभिक्रम्य
होष्यामीति तत्तिष्ठन्ना श्रावयेदेषा वा अध्वर्योः प्रतिष्ठा य एवं वेद
प्रत्येव तिष्ठति यदभिक्रम्य जुहुयात्प्रतिष्ठायां इयात्तस्माधसमानत्र
तिष्ठता होतुव्यं प्रतिष्ठित्यै यो वा अध्वर्योः स्वं वेद स्ववानेव भवति

सुग्वा अंस्य स्वं वायुव्यं मस्य (७)

स्वं चमुसोऽस्य स्वं यद्वायुव्यं वा चमुसं वाऽनन्वारभ्या-
ऽश्रावयेऽस्वादियात् तस्मादन्वारभ्याऽश्राव्यङ् स्वादेव नैति-
यो वै सोममप्रतिष्ठाप्य स्तोत्रमुपाकरोत्यप्रतिष्ठितः सोमो
भवत्यप्रतिष्ठितः स्तोमोऽप्रतिष्ठितान्युक्थान्यप्रतिष्ठितो यजमानो-
प्रतिष्ठितोऽध्वर्युर्वायुव्यं वै सोमस्य प्रतिष्ठा चमुसोऽस्य प्रतिष्ठा
सोमः स्तोमस्य स्तोमं उक्थानां ग्रहं वा गृहीत्वा चमुसं वोन्नीयं
स्तोत्रमुपाकुर्यात्प्रत्येव सोमङ् स्थापयति प्रति स्तोमं प्रत्युक्थानि
प्रति यजमानस्तिष्ठति प्रत्यध्वर्युः॥ (८)

एव तिष्ठति यो वायुव्यं मस्य ग्रहं वैकान्त्रिव॑शृतिश्च॥ ४॥ [२]

यज्ञं वा एतथसम्भरन्ति यथसोमुक्रयण्ये पुदं यज्ञमुखः
हविर्धने यरहि हविर्धने प्राची प्रवर्तयेयुस्तरहि तेनाक्षमुपाञ्चाद्यज्ञ-
मुख एव यज्ञमनु सं तनोति प्राश्वमन्ति प्र हरन्त्युत्पलीमा-
नयन्त्यन्वनासि प्र वर्तयन्त्यथ वा अस्यैष धिष्णियो हीयते
सोऽनु ध्यायति स ईश्वरो रुद्रो भूत्वा (९)

प्रजां पशून् यजमानस्य शमयितोर्यरहि पशुमाप्रीतमुदश्च
नयन्ति तरहि तस्य पशुश्रपणः हरेत्तेनैवैनं भागिनं करोति
यजमानो वा आहवनीयो यजमानं वा एतद्वि कर्षन्ते
यदाहवनीयात्पशुश्रपणः हरन्ति स वैव स्यान्त्रिमन्थ्य वा

कुर्याद्यजंमानस्य सात्मत्वाय यदि पशोरंवदानं नशयेदाज्यस्य
 प्रत्याख्यायमवं द्युथ्सैव ततः प्रायश्चित्तिर्ये पशुं विमश्वीरन्
 यस्तान्कामयेतार्तिमाच्छेयुरिति कुविदङ्गति नमोवृक्तिवत्युर्चाऽऽ-
 श्रीघ्रे जुहुयान्नमोवृक्तिमेवैषां वृक्षे ताजगार्तिमाच्छन्ति॥ (१०)

भूत्वा ततः पद्धिः शतिश्व॥ २॥

[३]

प्रजापतेर्जायमानाः प्रजा जाताश्च या इमाः। तस्मै प्रति-
 प्र वेदय चिकित्वा अनु मन्यताम्। इमं पशुं पशुपते ते अद्य
 बुधाम्यग्ने सुकृतस्य मध्ये। अनु मन्यस्व सुयजा यजाम जुष्ट-
 देवानामिदमस्तु हव्यम्। प्रजानन्तः प्रति गृहन्ति पूर्वे प्राणमङ्गेभ्यः
 पर्याचरन्तम्। सुवर्गं याहि पथिभिर्देवयान् रोषंधीषु प्रति तिष्ठ-
 शरीरैः। येषामीशौ (११)

पशुपतिः पशूनां चतुष्पदामुत च द्विपदाम्। निष्कीर्तोऽयं
 यज्ञियं भागमेतु रायस्पोषा यजंमानस्य सन्तु। ये बृद्धमानमनु-
 बृद्धमाना अभ्यैक्षन्त मनसा चक्षुषा च। अग्निस्ताऽ अग्ने प्र मुमोक्तु
 देवः प्रजापतिः प्रजयां संविदानः। य आरण्याः पशवौ विश्वरूपा
 विरूपाः सन्तो बहुधैकरूपाः। वायुस्ताऽ अग्ने प्र मुमोक्तु देवः
 प्रजापतिः प्रजयां संविदानः। प्रमुश्वमाना (१२)

भुवनस्य रेतो गातुं धत्त यजंमानाय देवाः। उपाकृत शशमानं
 यदस्थाञ्जीवं देवानामप्येतु पाथः। नाना प्राणो यजंमानस्य पशुनां

युज्ञो देवेभिः सह देवयानः। जीवं देवानामप्येतु पाथः सत्याः सन्तु
यज्ञमानस्य कामाः। यत्पशुर्मायुमकृतोरो वा पद्धिराहुते। अग्निर्मा-
तस्मादेनसो विश्वान्मुश्चत्वं हंसः। शमितार उपेतन यज्ञं (१३)

देवेभिरिन्वितम्। पाशांत्पशुं प्र मुश्चत बन्धाद्यजपति परिः।
अदितिः पाशं प्र मुमोक्षुतं नमः पशुभ्यः पशुपतये करोमि।
अरातीयन्तमधरं कृणोमि यं द्विष्मस्तस्मिन्प्रति मुश्चामि पाशम्।
त्वामु ते दधिरे हव्यवाहं शृतं कर्तारमुत यज्ञिय च। अग्ने सदक्षः
सतनुरुहि भूत्वाऽथं हव्या जातवेदो जुषस्व। जातवेदो वपया
गच्छ देवान्त्वं हि होता प्रथमो बूभूथं। घृतेन त्वं तनुवो वर्धयस्व
स्वाहाकृतं हविरदन्तु देवाः। स्वाहा देवेभ्यौ देवेभ्यः स्वाहा॥ (१४)

ईशं प्रमुश्चमाना यज्ञन्त्वं षोडश च॥४॥ [४]

प्राजापत्या वै पशवस्तेषां रुद्रोऽधिपतिर्यदेताभ्यांमुपाकरोति
ताभ्यांमेवैनं प्रतिप्रोच्या लभत आत्मनोऽनांव्रस्काय द्वाभ्यांमुपा-
करोति द्विपाद्यज्ञमानः प्रतिष्ठित्या उपकृत्य पश्च जुहोति
पाङ्गाः पशवः पशुनेवाव रुन्धे मृत्यवे वा एष नीयते यत्पशुस्तं
यदन्वारभेत प्रमायुको यज्ञमानः स्यान्नानां प्राणो यज्ञमानस्य
पशुनेत्याह व्यावृत्यै (१५)

यत्पशुर्मायुमकृतेति जुहोति शान्त्यै शमितार उपेतनेत्याह
यथायजुरेवैतद्वपायां वा आहियमाणायामग्रेमेधोऽपि क्रामति त्वामु
ते दधिरे हव्यवाहुमिति वपामभि जुहोत्यग्रेव मेधमवं रुन्धे-

इथो शृत्वाय पुरस्ता॑स्वाहाकृतयो वा अन्ये देवा उपरिष्टाथ-
स्वाहाकृतयोऽन्ये स्वाहा॑ देवेभ्यो देवेभ्यः स्वाहेत्युभितो वृपां जुहोति
तानेवोभया॑न्मीणाति॥ (१६)

व्यावृत्त्या अभितो वृपां पञ्चं च॥२॥ [५]

यो वा अयंथादेवतं यज्ञमुपचरत्या देवतांभ्यो वृश्यते
पार्पयान्भवति यो यंथादेवतं न देवतांभ्य आ वृश्यते
वसीयान्भवत्याग्नेय्यर्चाग्नीध्रमभि मृशेद्वैष्णव्या हंविर्धनंमाग्नेय्या
सुचो वायव्यंयो वायव्यान्यैन्द्रिया सदो यथादेवतमेव यज्ञमुप
चरति न देवतांभ्य आ वृश्यते वसीयान्भवति युनज्ञिम् ते पृथिवीं
ज्योतिषा सुह युनज्ञिम् वायुमन्तरिक्षेण (१७)

ते सुह युनज्ञिम् वाच॑ सुह सूर्येण ते युनज्ञिम् तिस्रो विपृचः
सूर्यस्य ते। अग्निर्देवता॑ गायत्री छन्दं उपांशोः पात्रमसि सोमो
देवतां त्रिष्टुप्छन्दोऽन्तर्यामस्य पात्रमसीन्द्रो देवता॑ जगती॑ छन्दं
इन्द्रवायुवोः पात्रमसि बृहस्पतिर्देवता॑ऽनुष्टुप्छन्दो॑ मित्रावरुणयोः
पात्रमस्यश्विनौ देवता॑ पङ्किश्छन्दोऽश्विनोः पात्रमसि सूर्यो॑ देवता॑
बृहती॑ (१८)

छन्दः शुक्रस्य पात्रमसि चन्द्रमा॑ देवता॑ सुतोबृहती॑ छन्दो॑
मन्थिनः पात्रमसि विश्वे॑ देवा देवतोष्णिहा॑ छन्दं आग्रयुणस्य
पात्रमसीन्द्रो॑ देवता॑ कुकुच्छन्दं उकथानां पात्रमसि पृथिवी॑ देवता॑

विराद्गुन्दो ध्रुवस्य पात्रमसि॥ (१९)

अन्तरिक्षेण ब्रह्मती त्रयंसि ४ शब्दः॥ ३॥

[६]

इष्टगर्भं वा अध्वर्युर्जमानस्येष्टर्गः खलु वै पूर्वोऽर्षः
क्षीयत आसन्यान्मा मन्त्रात्पाहि कस्याश्चिदभिशस्त्या इति पुरा
प्रातरनुवाकाञ्छुहयादात्मनं एव तदध्वर्युः पुरस्ताच्छर्मं नह्यतेऽनात्म्ये
संवेशाय त्वोपवेशाय त्वा गायत्रियास्त्रिष्टुभेऽजगत्या अभिभूत्यै
स्वाहा प्राणापानौ मृत्योर्मा पातुं प्राणापानौ मा मा हासिष्ठं
देवतांसु वा एते प्राणापानयोर्- (२०)

व्यायच्छन्ते येषां सोमः समृच्छते संवेशाय त्वोपवेशाय
त्वेत्याह छन्दांसि वै संवेश उपवेशश्छन्दोभिरेवास्य
छन्दांसि वृक्षे प्रेतिवन्त्याज्यानि भवन्त्यभिजित्यै मरुत्वतीः
प्रतिपदो विजित्या उभे बृहद्रथन्तरे भवत इयं वाव
रथन्तरमसौ बृहदाभ्यामेवैनमन्तरेत्यद्य वाव रथन्तरं श्वो
बृहदद्याश्वादेवैनमन्तरेति भूतं (२१)

वाव रथन्तरं भविष्यद्वृहद्वृताचैवैन भविष्यतश्चान्तरेति
परिमितं वाव रथन्तरमपरिमितं बृहत्परिमिताचैवैनमपरि-
मिताचान्तरेति विश्वामित्रजमद्ग्री वसिष्ठेनास्पर्धतां स
एतञ्चमदग्निर्विहृव्यमपश्यत्तेन वै स वसिष्ठस्येन्द्रियं वीर्यमवृक्षं
यद्विहृव्यं शस्यत इन्द्रियमेव तद्वीर्यं यजमानो भ्रातृव्यस्य वृक्षं

यस्य भूयाऽसो यज्ञकृतव इत्याहुः स देवता वृक्षं इति यद्यग्निष्ठेमः
सोमः परस्ताथ्यादुक्थ्यं कुर्वीत् यद्युक्थ्यः स्यादतिरात्रं कुर्वीत
यज्ञकृतुभिरेवास्य देवता वृक्षे वसीयान्ववति॥ (२२)

प्राणापानयोर्भूतं वृक्षेऽष्टाविंशतिश्च॥३॥

[७]

निग्राभ्याः स्थ देवश्रुत आयुर्मे तर्पयत प्राणं मै तर्पयतापानं
मै तर्पयत व्यानं मै तर्पयत् चक्षुर्मे तर्पयत् श्रोत्रं मै तर्पयत् मनों
मै तर्पयत् वाचं मै तर्पयताऽऽत्मानं मै तर्पयताङ्गानि मै तर्पयत
प्रजां मै तर्पयत पशून्मे तर्पयत गृहान्मे तर्पयत गणान्मे तर्पयत
सुर्वगां मा तर्पयत तर्पयत मा (२३)

गुणा मै मा वि तृष्णोषधयो वै सोमस्य विशो विशः खलु
वै राज्ञः प्रदातोरीश्वरा ऐन्द्रः सोमोऽर्वीवृधं वो मनसा सुजाता
ऋतप्रजाता भग इद्वः स्याम। इन्द्रेण देवीर्वीरुधः संविदाना अनु
मन्यन्ता एवनाय सोममित्याहौषधीभ्य एवैनदुः स्वायै विशः स्वायै
देवतायै निर्याच्याभि षुणोति यो वै सोमस्याभिषूयमाणस्य (२४)

प्रथमोऽशुः स्कन्दति स ईश्वर इन्द्रियं वीर्यं प्रजां पशून्
यजमानस्य निरहन्तोस्तमभि मन्त्रयेताऽस माऽस्कान्धसुह प्रजया
सुह रायस्पोषेणेन्द्रियं मै वीर्यं मा निर्वधीरित्याशिषमेवैतामा
शास्त इन्द्रियस्य वीर्यस्य प्रजायै पशुनामनिर्घाताय द्रुपत्सश्वस्कन्द
पृथिवीमनु द्यामिमं च योनिमनु यश्च पूर्वः। तृतीयं योनिमनु

सञ्चरन्तं द्रुफसं जुहोम्यनुं सुस होत्राः॥ (२५)

तुर्पयंत माऽभिषूयमाणस्य यश्च दशं च॥३॥ [८]

यो वै देवान्देवयशसेनार्पयति मनुष्यान्मनुष्ययशसेनं देवयशस्येव देवेषु भवति मनुष्ययशसी मनुष्येषु यान्प्राचीनमाग्रयणाद् ग्रहान्गृहीयात् तानुपांशु गृहीयाद्यानुर्ध्वाङ्स्तानुपद्विमतो देवानेव तदेवयशसेनार्पयति मनुष्यान्मनुष्ययशसेनं देवयशस्येव देवेषु भवति मनुष्ययशसी मनुष्येष्वग्निः प्रातःसवने पात्वस्मान् वैश्वानरो महिना विश्वशम्भूः। स नः पावुको द्रविणं दधा- (२६)

त्वायुष्मन्तः सहभक्षाः स्याम। विश्वे देवा मरुत इन्द्रो अस्मानस्मिन्द्वितीये सवने न जंह्युः। आयुष्मन्तः प्रियमेषां वदन्तो वयं देवानां सुमतौ स्याम। इदं तृतीयं सवनं कवीनामृतेन ये चंमसमैरयन्ता। ते सौधन्वनाः सुवरानशानाः स्विष्टिं नो अभिवर्सीयो नयन्तु। आयतनवतीर्वा अन्या आहुतयो हृयन्तेऽनायतना अन्या या आंधारवतीस्ता आयतनवतीर्याः (२७)

सौम्यास्ता अनायतना ऐन्द्रवायवमादायाऽऽधारमा
घारयेदध्वरो यज्ञोऽयमस्तु देवा ओषधीभ्यः पशवे नो जनाय
विश्वस्मै भूतायाऽध्वरोऽसि स पिंचस्व घृतवदेव सोमेति सौम्या
एव तदाहुतीरायतनवतीः करोत्यायतनवान्भवति य एवं वेदाथो
द्यावांपृथिवी एव घृतेन व्युत्ति ते व्युत्ते उपजीवनीये भवत

उपजीवनीयो भवति (२८)

य एवं वेदैष तै रुद्र भागो यं निरयाचथास्तं जुषस्व
विदेगैपत्यः रायस्पोषः सुवीर्यः संवध्सरीणाः स्वस्तिम्।
मनुः पुत्रेभ्यौ दायं व्यभजुथ्स नाभानेदिष्ठं ब्रह्मचर्यं वसन्तं
निरभजुथ्स आगच्छुथ्सोऽब्रवीत्कथा मा निरभागिति न त्वा
निरभाक्षमित्यब्रवीदङ्गरस इमे सुत्तमासते ते (२९)

सुवर्गं लोकं न प्र जानन्ति तेभ्यं इदं ब्राह्मणं ब्रूहि ते
सुवर्गं लोकं यन्तो य एषां पशवस्ताःस्ते दास्यन्तीति तदेभ्यो-
ऽब्रवीत्ते सुवर्गं लोकं यन्तो य एषां पशव आसन्तानस्मा अददुस्तं
पशुभिश्चरन्तं यज्ञवास्तौ रुद्र आगच्छुथ्सोऽब्रवीन्मम् वा इमे पशव
इत्यदुर्वै (३०)

मह्यमिमानित्यब्रवीन्न वै तस्य त ईशत् इत्यब्रवीद्यद्यज्ञवास्तौ
हीयते मम वै तदिति तस्माद्यज्ञवास्तु नाभ्यवेत्यः सोऽ-
ब्रवीद्यज्ञे मा भजाथ ते पशूनाभि मःस्य इति तस्मां एतं
मन्थिनः सःस्त्रावमजुहोत्ततो वै तस्य रुद्रः पशूनाभ्यमन्यत्
यत्रैतमेवं विद्वान्मन्थिनः सःस्त्रावं जुहोति न तत्र रुद्रः पशूनाभि
मन्यते॥ (३१)

दृधात्वायतनवतीर्या उपजीवनीयो भवति तेऽदुर्वै यत्रैतमेकांदश च॥६॥ [१]

जुष्टो वाचो भूयासं जुष्टो वाचस्पतये देवि वाक्। यद्वाचो

मधुमत्तस्मिन्मा धाः स्वाहा सरस्वत्यै। ऋचा स्तोमः समर्धय
गायत्रेण रथन्तरम्। बृहद्गायत्रवर्तनि। यस्ते द्रुप्सः स्कन्दति
यस्ते अऽशुर्बाहुच्युतो धिषण्योरुपस्थीत्। अध्वर्योर्वा परि यस्ते
पवित्राथ्स्वाहांकृतमिन्द्राय तं जुहोमि। यो द्रुप्सो अऽशुः पंतिः
पृथिव्यां परिवापात् (३२)

पुरोडाशात्करम्भात्। धानासोमान्मन्थिनं इन्द्र शुक्राथ-
स्वाहांकृतमिन्द्राय तं जुहोमि। यस्ते द्रुप्सो मधुमा॒
इन्द्रियावान्थ्स्वाहांकृतः पुनरुप्येति देवान्। दिवः पृथिव्या:
पर्यन्तरिक्षाथ्स्वाहांकृतमिन्द्राय तं जुहोमि। अध्वर्युर्वा ऋत्विजां
प्रथमो युज्यते तेन स्तोमो योक्तव्यं इत्याहुर्वाग्ग्रेगा अग्रं एत्वजुगा
देवेभ्यो यशो मयि दधती प्राणान्पशुषु प्रजां मयि (३३)

च यजमाने चेत्याहु वाचमेव तद्यजमुखे युनक्ति वास्तु वा
एतद्यजस्य क्रियते यद्वहान्गृहीत्वा बहिष्पवमानः सर्पन्ति पराश्चो
हि यन्ति पराचीभिः स्तुवते वैष्णव्यर्चा पुनरेत्योपं तिष्ठते यज्ञो
वै विष्णुर्यज्ञमेवाकुर्विष्णो त्वं नो अन्तमः शर्म यच्छ सहन्त्य।
प्रते धारा मधुश्वृत उथसं दुहते अक्षितमित्याहु यदेवास्य
शयानस्योपशुष्यति तदेवास्यैतेना प्याययति॥ (३४)

परिवापात्प्रजां मयि दुहते चतुर्दश च॥३॥——————[१०]

अग्निना रुयिमश्ववृत्पोषमेव दिवेदिवे। यशसं वीरवत्तमम्॥

गोमा॑ अग्नेऽविमा॑ अश्वी यज्ञो नृवथ्संखा॑ सदुमिदंप्रमृष्यः।
इडांवा॑ ए॒षो अंसुर प्र॒जावा॑न्दीर्घो रुयिः पृथुबुधः सुभावान्॥ आ
प्यायस्वु॑ सं तैः॥ इह त्वष्टारमग्नियं वि॒श्वरूपु॑मुपं ह्ये। अ॒स्माकंमस्तु
केवलः॥ तत्र॒स्तुरीपु॑मधं पोषयि॒लु देवं त्वष्टुर्विं रराणः स्यस्व। यतो
वीरः (३५)

कर्मण्य॑ः सु॒दक्षो यु॒क्तग्रावा॑ जायते देवकामः। शि॒वस्त्व॑ष्टरिहा॑
गंहि॑ विभुः पोषं उत त्मना॑। यज्ञे॑यज्ञे न उद्वा॑। पि॒शङ्गरूपः
सुभरो॑ वयोधाः श्रुष्टी॑ वीरो जायते देवकामः। प्र॒जां त्वष्टा॑ वि॑
ष्यतु॑ नाभिं॑मस्मे अथा॑ देवानामप्येतु॑ पाथः। प्रणो॑ देव्या॑ नो॑
दिवः। पी॒पि॒वा॑सु॑ सरस्वतु॑ः स्तनु॑ यो वि॒श्वदरूशतः। धुक्षी॑महि॑
प्र॒जामिषम्। (३६)

ये तै॑ सरस्व ऊर्मयो॑ मधु॑मन्तो घृतश्चुतः। तेषां॑ ते सुम्रमी॑महे।
यस्य॑ ब्रतं पशवो॑ यन्ति॑ सर्वे॑ यस्य॑ ब्रतमु॑पतिष्ठन्तु॑ आपः। यस्य॑ ब्रते॑
पुष्टिपति॑र्निविष्टस्तः॑ सरस्वन्तु॑मवंसे॑ हुवेम। दिव्य॑ सुपुर्णं वंयु॑सं
बृहन्तु॑मपां गर्भं॑ वृष्टभमोषधीनाम्। अभीपतो॑ वृष्ट्या॑ तुर्पयन्तु॑ तः॑
सरस्वन्तु॑मवंसे॑ हुवेम। सिनी॑वालि॑ पृथुष्टके॑ या॑ देवानामसि॑ स्वसा॑।
जुषस्वं॑ हुव्य- (३७)

माहुतं॑ प्र॒जां दैवि॑ दिदिष्टि॑ नः। या॑ सुपुणिः॑ स्वङ्गुरि॑
सुषूमा॑ बहु॑सूवरी। तस्य॑ वि॒शपलियै॑ हुविः॑ सिनी॑वाल्यै॑ जुहोतन।

इन्द्रं वो विश्वतस्परीन्द्रं नरः। असिंतवर्णं हरयः सुपुर्णा मिहो
वसाना दिवमुत्पत्तन्ति। त आऽवृत्रन्थसदनानि कृत्वाऽऽ-
दित्पृथिवी घृतैर्व्युद्यते। हिरण्यकेशो रजसो विसारेऽहिर्धुनिर्वातं
इव भ्रजीमान्। शुचिभ्राजा उषसो (३८)

नवेदा यशस्वतीरपुस्युवो न सत्याः। आ ते सुपुर्णा अमिनन्त्
एवैः कृष्णो नौनाव वृषभो यदीदम्। शिवाभिर्न स्मयंमाना-
भिरागत्पत्तन्ति मिहः स्तनयन्त्यभ्रा। वाश्रेवं विद्युन्मिमाति वृथं
न माता सिंषक्ति। यदेषां वृष्टिरसंर्जि। पर्वतश्चिन्महिं वृद्धो बिभाय
दिवश्चिन्थानुं रेजत स्वने वै। यत्क्रीडथ मरुत - (३९)

ऋषिमन्त आप॑ इव सप्तियश्चो धवध्वे। अभि क्रन्द स्तनय
गर्भमा धो उदन्वता परि दीया रथैन। दृतिः सु कर्ष विषितं
न्यश्च समा भवन्तुद्वता निपादाः। त्वं त्या चिदच्युताग्रे पुशुर्न
यवसे। धामा हृ यत्ते अजर वना वृशन्ति शिक्षसः। अग्रे भूरीणि
तवं जातवेदो देवं स्वधावोऽमृतस्य धामा याश्च (४०)

माया मायिना॑ विश्वमिन्व त्वे पूर्वीः सन्दधुः पृष्ठबन्धो। दिवो
नौ वृष्टिं मरुतो ररीधं प्र पिन्वत् वृष्णो अश्वस्य धाराः। अवडितेन
स्तनयित्वुनेह्यपो निषिद्धन्नसुरः पिता नः। पिन्वन्त्यपो मरुतः
सुदानवः पयो घृतवद्विदथेष्वाभुवः। अत्यु न मिहे वि नयन्ति
वाजिनमुथ्सं दुहन्ति स्तनयन्तुमक्षितम्। उदप्रुतो मरुतस्ताः
इयर्तु वृष्टिं (४१)

ये विश्वे मुरुतो जुनन्ति। क्रोशाति गर्दा कन्यैव तुन्ना पेरु
 तुञ्जाना पत्यैव जाया। घृतेन द्यावापृथिवी मधुना समुक्षतु पयस्वतीः
 कृणुताऽप्य ओषधीः। ऊर्जं च तत्र सुमतिं च पिन्वथ यत्रा नरो
 मरुतः सिंश्वथा मधुं। उदु त्यं चित्रम्। और्वभृगुवच्छुचिमप्रवानुवदा
 हुवे। अग्निः समुद्रवाससम्। आ सुवः सवितुर्यथा भगस्येव
 भुजिः हुवे। अग्निः समुद्रवाससम्। हुवे वातस्वनं कुविं
 पर्जन्यक्रन्द्यः सहः। अग्निः समुद्रवाससम्॥ (४२)

वीर इपं हृव्यमुपसौ मरुतश्च वृष्टिं भगस्य द्वादश च॥८॥ [११]

प्रजापतिरकामयतैष तै यज्ञं वै प्रजापतेर्जायमानाः प्राजापत्या यो वा अयथादेवतमिष्ठर्गो निग्राभ्याः
 स्थ यो वै देवां जुटोऽग्निना रथ्यमेकादशा॥१॥

प्रजापतिरकामयत प्रजापतेर्जायमाना व्यायच्छन्ते मद्यमिमान्माया मायिनां द्विचत्वारिःशत्॥४२॥

प्रजापतिरकामयताग्निः समुद्रवाससम्॥

हरिः ॐ॥

॥कृष्ण-यजुर्वेदीय-तैत्तिरीय-संहितायां तृतीयकाण्डे प्रथमः प्रश्नः
 समाप्तः॥ ३-१॥